

Het streven naar economische groei vormt de kern van China's beleid, zo beweert menig geopolitieke analist in het Westen. In zekere zin is dat waar. De maatschappelijke instabiliteit als gevolg van economische stagnatie vormt immers een gevaar voor de macht van de Communistische Partij van China (CPC). Om die reden zijn de lockdownmaatregelen tegen corona abrupt losgelaten en worden er weer volop kolengestookte centrales gebouwd.

Anderzijds laat Beijings hardnekkige steun aan Rusland zien dat deze postideologische kijk op het regime te beperkt is. De 'Oekraïne-crisis' (het woord 'oorlog' is in de Chinese pers taboe) onderstreept dat. Weliswaar stroomt daardoor meer Russische olie naar het oosten, maar de Chinees-Russische handel valt nog steeds in het niet in vergelijking tot die met het Westen.

Op het gebied van grensoverschrijdende investeringen is Ruslands rol nog onbetekender: de Verenigde Staten, Japan, de Europese Unie en China zijn daarin de hoofdrolspelers - waarbij China als voornamelijk ontvangend land de zwakste partij is.

Je zou verwachten dat Beijing om die reden Amerika en Europa niet voor het

China streeft naar wereldheerschappij

Dat het China te doen is om economische groei, is een te beperkte aanname. Xi wil uiteindelijk dat zijn land het morele en materiële centrum is van de wereld, meent Henk Schulte Nordholt.

FOTOGETY IMAGES

Advertentie

BijzondereZaken.nl

Zoek & vind alle zaken die bijzonder zijn!

Zaken & Transacties

Cursus Daytraden 475,- 2e persoon half geld

Adam Demirkol, Rob Wessels, Robbin Fokker

25 JAAR ERVARING Track-record bewijs: 70% winst in 4 jaar. Op de cursus halen wij live circa 400 euro uit de beurs terwijl u erbij bent.

Originale reacties cursisten

- 296 eurootjes** Ik heb gisteren 296 eurootjes verdiend met één index. Ik ben m'n vermogen een beetje aan het opbouwen, dus dan kan ik mijn posities ook vergroten.
- Mijn man wilde...** Mijn man heeft veel invloed op mij. Gisteren sloot ik alles met winst af maar mijn man wilde dat ik alles vasthield. Toen hij 's middags thuiskwam ging die gelijk weer zitten traden. En nu staan er wéér acht open. Ik ga nu gelijk een eigen rekening openen!

Verhalenverteller Leerzaam, Rob is een leuke, boeiende verhalenverteller.

Extra • Gratis handelsrobot

- 6 weken 's morgens meekijken hoe wij live handelen
- Cursusboek met handelsplan • Opfrisdag naar keuze.

Vrijdag 24 maart en donderdag 6 april Hotel Brakelen
Let op! U kunt snel winst boeken maar net zo snel verlies lijden

www.robwessels.nl 010 519 21 15

hoofd wil stoten, maar de kopstoten die het uitdeelt komen juist steeds harder aan. Sinds de Russische aanval op Oekraïne heeft Xi Jinping verschillende malen met Poetin gebeld, met Zelensky is de lijn dood.

Nazijn deelname eind februari aan de veiligheidsconferentie in München, liet Wang Yi, China's topdiplomaat, Kyiv links liggen voor een ontmoeting met de Russische president Poetin. In dat gesprek betitelde Wang de Chinees-Russische relaties als 'solide als steen'. Degenen die daarin een subtiele afzwakking lezen van de liefdesverklaring

President Zelensky ziet het Chinese vredesplan als een non-starter

die Xi en Poetin in februari 2022 naar elkaar uitspraken („onze vriendschap kent geen grenzen“) doen er goed aan China's zojuist gelanceerde twaalfpunten 'vredesplan' voor Oekraïne te bestuderen. Beijing roept daarin op tot respect voor het Handvest van de Verenigde Naties, maar noemt Rusland niet als grove schender van het kernbeginsel van die organisatie: de territoriale integriteit van staten. Beijing ziet een staakt het vuuren als een voorwaarde voor vrede en beticht het Westen ervan garen te spinnen bij zijn toenemende wapenleveranties aan Kyiv. De Duitse minister Annalena Baerbock (Buitenlandse Zaken, Groenen) weerleg-

Henk Schulte Nordholt is sino-loog en auteur van het boek *Is China nog te stoppen?*

Er hangt iets in de lucht. De lente? Zeker, die ook, maar als het aan minister Mark Harbers (Infrastructuur en Waterstaat, VVD) ligt, wordt het merelgekwater vanaf 2024 in een nog veel groter deel van Nederland overstemd door overvliegende Airbus en Boeing. Het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat werkt namelijk al geruime tijd aan de herindeling van het luchtruim, waarin een vierde aanvliegroute zou moeten komen voor passagiers- en vrachtoestellen, recht over de provincies Gelderland en Utrecht.

Het is evident dat dit zorgt voor een toename van geluidshinder voor de bewoners van dit gebied, een snelweg boven je hoofd waar elke zeven à acht minuten een vliegtuig overheen raast blijft nu eenmaal niet onopgemerkt. Geluidsoverlast veroorzaakt gezondheidschade als hart- en vaatziekten, slaapstoornissen en cognitieve functiestoornissen bij kinderen.

Minder geluid van boven, graag

Schiphol heeft geen vierde aanvliegroute nodig, betoogt Wupke van der Torren.

Ook de planten en dieren in de kwetsbare natuurgebieden onder deze route zullen dit merken. Hoewel de stikstofuitstoot boven de 914 meter door de overheid niet wordt meegeteld daalt deze natuurlijk wel gewoon neer. Door deskundigen, waaronder Johan Remkes in zijn rapport over de stikstofcrisis, wordt dan ook gepleit voor het wél meetellen van deze NOx-emissies. Dat maakt de luchtvaart ineens tot de grootste vervuiler van het land.

Als het nou nog zin had, die ex-

tra overlast, dan valt er iets makkelijker mee te leven. Als de overlast in een ander deel van Nederland aanzienlijk zou afnemen, als de CO₂-uitstoot scherp zou dalen, als we met z'n allen heel rijk zouden worden van Schiphol en dat geld dan kunnen besteden aan natuurherstel. Zoiets, als er in elk geval éni nut zou zijn van zo'n snelweg boven je hoofd. Dat maakt het geluid niet minder irritant, maar verandert wellicht de beleving ervan. Het heeft zin, zegt het ministerie, omdat er door een nieuwe laag-

vliegrou te zo kort mogelijk gevolgen wordt, wat dus minder uitstoot oplevert. Niet vermeld wordt echter dat dit enkel gaat over een beperkt deel van de vlucht, wat de besparing al een stuk minder spectaculair maakt.

Daarnaast scheidt de herindeling van het Nederlandse luchtruim volop mogelijkheden voor groei van het aantal vluchten. Minister Harbers steekt bepaald niet onder stoelen of banken dat hij hier sterk voorstander van is, van hem mag Schiphol vanaf 2027 onbeperkt groeien. Hij gaat uit van een 'gigantische verduurzaming' van de luchtvaart met schonere en stillere vliegtuigen, iets dat volgens experts pas in een hele verre toekomst bereikbaar is. Worden we er dan tenminste rijk van? Dat blijkt lastig precies te berekenen. Ongeveer 1,5 procent van het bbp zou direct of indirect samenhangen met Schiphol. Maar groei van Schiphol gaat juist geld

kosten, toont nieuw onderzoek. Nuttig is het dus niet, deze vierde laagvliegroute. Maar kun je er tegen zijn als je zelf ook af en toe in een vliegtuig zit? Is dat hypocriet, vergelijkbaar met mopperen op bezorgbusjes terwijl je met online een paar sokken afreket? Natuurlijk, het is fijn als iedereen minder vliegt en er wordt geïnvesteerd in goedkoper en sneller reizen met de trein. Dat betekent echter niet dat niemand meer op vakantie kan van uit Schiphol als we aansturen op minder vliegbewegingen. In een groot deel van de vliegtuigen boven ons land zitten namelijk overstappende passagiers, mensen die enkel landen op Schiphol en direct doorvliegen. Laat de hub-functie van Schiphol los, en we kunnen ook met minder vluchten af en toe nog wel op vliegvakantie. Hoewel het een VVD-minister is die de luchtvaart nu enthousiast ondersteunt, hoeft protest tegen een nieuwe snelweg over ons

hoofd niet partijgebonden te zijn. Een VVD-stemmer in de Bilt, Wageningen of Oudewater moet zijn gesprek ook onderbreken door een overvliegende 747 en krijgt ook ultrafijnstof over zich heen. Schiphol staat vaak boven de wet, heeft bijvoorbeeld geen natuurvergunning, overschrijdt geluidsnormen zonder represailles en betaalt geen belasting op brandstof. Er is duidelijk veel protest voor nodig om de overheid op dit dossier van koers te laten veranderen. Pas bij veel geluid van onderaf volgt minder geluid van bovenaf. Laat je horen, om ook over tien jaar nog onder genot van merelgekwater te kunnen genieten van het eerste lentezonnetje.

Wupke van der Torren is onderwijsjournalist, pedagoog en leerkracht.

COLUMN

Luuk van Middelaar

De sancties tegen Rusland zijn pijnlijk, niet dodelijk

Stap voor stap wordt Rusland afgesneden van de westerse economieën. Onmiskenbaar verzwakken sancties de agressor en helpen ze Oekraïne, maar hun effect blijft ver achter bij de verwachtingen. Kort na de invasie gold Ruslands uitsluiting uit het internationale betalingsverkeer als de 'nucleaire optie'. Toch doorstond het Kremlin die schok redelijk eenvoudig. In 2022 kromp de Russische economie met slechts 3 procent, minder dan tijdens de financiële crisis van 2008 of de pandemie van 2020.

Hoe valt de teleurstellende impact van het sanctiewapen te verklaren? Aan wilskracht onzerzijds ligt het zeker niet. Sinds de invasie besteedde de Europese Unie veel diplomatieke energie aan sanctiepakketten, alle afgestemd, doorgerekend, uitonderhandeld tussen de lidstaten. Bijzonder was hoe Europese publieke opinies bereid bleken zelf economisch pijn te lijden - of de kachel lager te zetten - als daarmee Poetin gestraft en Oekraïne geholpen kon worden.

De dreiging van sancties werkt beter tegen kleinere, zwakkere staten dan tegen grote

Eerst draaide het om het terugbrengen en stopzetten van met name gas- en olie-importen, om Poetins oorlogskas niet te spekken. Dat kostte maanden tijd en overleg, maar lukte. Daarnaast werd de export naar Rusland aan banden gelegd. Het begon met wapentechnologie en luxegoederen. Gaande de oorlog ontdekte de EU echter dat microchips uit geëxporteerde mobieltjes en wasmachines werden ingebouwd in Russische tanks en wapentuig. Daarom staan in het recentste EU-sanctiepakket ook consumptiegoederen op de zwarte lijst.

Omezilingstactieken worden door de Verenigde Staten en de EU ook tegengewerkt met druk op andere landen. Turkije, Armenië, Kirgizistan of de Golfstaten, zelf liever neutraal in het conflict, mogen hun eigen spullen nog wel naar Rusland exporteren, maar doorvoer van westerse sanctiegoederen is ze ten strengste ontraden - of straffe van uitsluiting uit het dolgedomineerde internationale financiële stelsel. Of deze dwang volstaat, is een open vraag. Economische sancties, ook wanneer ze strikt genomen effectief zijn, kunnen onbedoelde politieke gevolgen hebben. Soms prettige, soms averechte. Sommige getroffen sta-

Luuk van Middelaar is politiek filosoof en historicus.

ten komen er op termijn sterker uit. In zijn meesterlijke boek *The Economic Weapon: The Rise of Sanctions as a Tool of Modern War* (2022) vraagt historicus Nicholas Mulder aandacht voor deze tijdsdimensie. De studie gaat over het sanctiewapen in de periode 1919-1945, maar biedt tal van inzichten voor vandaag.

Een belangrijke les is dat de dreiging van sancties werkt tegen kleinere, zwakkere staten en veel minder tegen grote. Dit bleek ten tijde van de Volkenbond, die in 1919 opgericht werd voor de Verenigde Naties. Deze beschikte over een verdragsclausule die een tot oorlog overgaande staat subiet uitsloot van alle handels- en financiële relaties met de andere leden.

Meteen na WO I had men groot vertrouwen in de afschrikwekkende werking van dit middel. In de oorlog hadden het Verenigd Koninkrijk, Frankrijk en de VS (de geallieerden) een economische blokkade ingesteld tegen de Duitse, Oostenrijkse en Ottomaanse rijken (de centralen). In een ook toen nauw verweven mondiale economie leidde het alleen al in Duitsland en Midden-Europa tot zeker 300.000 à 400.000 burgerslachtoffers, vooral door hongers.

Uit angst voor zo'n blokkade deinsden Joegoslavië (in 1921) en Griekenland (in 1925) voor oorlogsgeweld terug. Voor deze kleine, perifere staten werkte het middel goed. Daarentegen liet het Italië van Mussolini zich niet in het gareel dwingen: ondanks Volkenbondsancties volvoerde hij in 1935 de verovering en bezetting van Ethiopië. Mussolini had zich voorbereid, net als Poetin een kleine eeuw later, en lanceerde in Italië een campagne voor autarkie.

Bij het spel van actie en reactie hoort dat andere staten toekijken. De vrees voor economische wurging zoals in Italië versterkte ook in nazi-Duitsland en Japan militaristische en autarkische tendensen: gebiedsverovering (voor Japan in Zuidoost-Azië) leek het veiligste pad naar zelfvoorzienendheid. Zo werd de liberale orde niet versterkt maar versneld uitgehouden.

Voor Poetin zijn geostrategische en ideologische argumenten belangrijk dan economische. Zijn land is bovendien groot genoeg en beschikt over voldoende exportwaar en afnemers in Azië, Afrika en Zuid-Amerika. Bijgevolg is Rusland niet afgesneden van de mondiale, maar enkel van de westerse economie. Pijnlijk maar voor het regime niet dodelijk. Daarentegen lijkt de Chinese president Xi Jinping gevoeliger voor economische risico's. Zorgvuldig laaveert China al sinds het begin van de oorlog om buiten schot van westerse sancties te blijven. Voorlopig ligt daar - en bij het Russische chipstekort op het slagveld - de voornaamste winst van de sancties.